

Gerb. _____

LAPTEVIEČIAI maloniai kviečia Jus,
Jūsų bičiulius ir artimuosius

2017 m. birželio 10 d. 12 val.

į tradicinį tremtinių susitikimą
Lietuvos liaudies buities muziejuje
Rumšiškėse prie žeminukės - jurtos

- paminėti 75-ąsias tremčių į Arktį metines bei Gedulo ir Vilties dieną;
- paminėti Dalios Grinkevičiūtės gimimo 90-ąsias metines.

Renginyje dalyvaus kun. Stasys Kazėnas SJ,
LR Seimo nariai ir kiti svečiai, Tenesio valstijos
(JAV) kolegijų studentai ir dėstytojai.

Renginį ves aktorius Petras Venslovas,
dalyvaus LNOBT solistai Gražina Skinderytė-
Kurnickienė ir Vytautas Kurnickas.

Organizatoriai:

Lietuvos liaudies buities muziejus,
Brolija LAPTEVIEČIAI

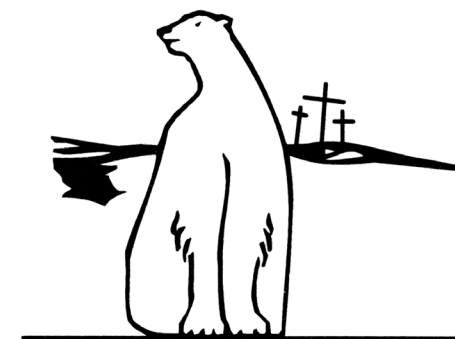
Nuoširdžiai dėkojame Brolijos
rėmėjams:

- LR Seimui
- LR Vyriausybei
- LR Kultūros ministerijai
- LR Kultūros tarybai
- Lietuvos nacionaliniam muziejui
- Lietuvos liaudies buities muziejui
- Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui
- MB „Praktinio mokymo akademija“ ir UAB „Ritginta“
- TS-LKD Dainavos skyriui

Brolijos LAPTEVIEČIAI rekvizitai

Politechnikos g. 57, 44100
Naujasodžio k. Kauno raj.
Registracijos kodas 191945856
A.s. LT 207300010002509959
Tel.: +370 698 14109, +370 37 778158
www.laptevieciai.lt

Laptevių jūros tremtinių brolija
LAPTEVIEČIAI

GEDULO IR VILTIES
DIENA
1941–2017

Rumšiškės, 2017 m.

JURTA

*Vis mažiau susirenka prie jurtos
Pravienos vingiuotame slėny.
Ten, kur tavo paskutinis turtas
Ledo vaike, Lenos tremtyny.*

*Nematyti jos iš paukščio skrydžio.
Nevisi ją mato iš arti.
Bet aukščiau aukščiausių piramidžių
Ji išliko tavo atminty.*

*Rudos durpės. Žalsvos samanėlės.
Apledėjusi siaura anga.
Įeini – ir vėl tave užlieja
Jūros Laptevų šalta banga.*

*Krosnis be žarijų. Gultai. Narta.
Tinklas pakabintas po sija.
Kur sušilti, jeigu taip dar šalta
Širdžiai laisvoje Lietuvoje?*

*Gal šamano buvo taip užburta,
Kad išliktų tol, kol gyveni
Jurta – tavo paskutinis turtas.
Ledo vaike, Lenos tremtyny.*

Vytautas Cinauskas

*„Man labai lengva kvėpuoti nuo minties,
kad aš, kiek leido mano jėgos, protas, sugebė-
jimai, pastačiau šiokią tokią paminklą Šiaurės
aukoms, pasaulis sužinojo apie tūkstančius
bevardžių kankinių broliškuose lediniuose ka-
puose. To negalima nei sunaikinti, nei ištrinti.
Tai istorija. Tai paminklas ir mano tėvams.“*

Dalios Grinkevičiūtės liudijimas apie 1941 m. masinius trėmimus iš Lietuvos 1988 m. buvo tekstas, pralaužęs cenzūros kruopščiai saugotą tylos sieną. Jo ištraukos Atgimimo metais skelbtos pirmame be cenzūros leidimo išleistame jaunųjų mėnraštyje *Sietynas, Literatūroje ir mene*, žurnale *Pergalė*. Trumpesnę atsiminimų variantą, rašytą iki 1976 m. rusų kalba ir Grinkevičiūtės perduotą TSRS disidentams Andrejui Sacharovui ir jo žmonai Jelenai Bonner, šie paskleidė užsienyje: atsiminimų fragmentai anglų ir prancūzų kalbomis skaityti per „Radio Svoboda“, dalis publikuota rusų disidentų spaudoje „Память“ 1979 m. ir 1981 m. JAV sudarytame dokumentų rinkinyje „Lietuviai Sibire“. Su sergančia motina pabėgusi į Lietuvą, ją mirštančią slaugydama Grinkevičiūtė parašė pirmą atsiminimų variantą lietuvių kalba. 1950 m. gegužę, palaidojusi mamą gimtų namų rūsijoje, iškirtusi betone jai kapą, atsiminimus sudėjo į stiklainį ir užkasė namų sodelyje.

Netrukus po to suimta, nuteista 3 metams lagerio. Pirmasis atsiminimų variantas iki 1991 m. laikytas žuvusiu; atrastas, restauruotas ir iššifruotas, kartu su trumpesniaja versija bei vėlesnio gyvenimo epizodais 1997 m. publikuotas knyga *Lietuviai prie Laptevų jūros*.

Po Nepriklausomybės tremtinių atsiminimai sudarė žymią originalios lietuvių literatūros dalį. Kai kurie vyresnės kartos rašytojai piktinosi literatūros lauko proporcijas iškraipanti dokumentinės literatūros invazija. O Juozas Aputis bent dešimtmetį nepublikavo savo darbų, kad nesutrukdytų išpažinti tautos kolektyvinę traumą. Kad Grinkevičiūtės liudijimas tapo svarbiausiu XX a. lietuvių kultūros tremties tekstu, kuris posovietmečiu koregavo lietuvių tautos savivoką ir pabrėžė masinio tautos naikinimo, deformavusio daugelio šeimų likimus, mastą, lėmė ir jo publikavimo aplinkybės viešumo lūžio metu, ir politinė atsiminimų reikšmė geležinės uždangos metais, ir jų dokumentalumas. Deja, milžinišką skaičiusių ažiotažą ir katarsį sukėlusiu atsiminimų recepcija, tikrasis jų poveikis viešumoje neatsispindėjo. Dėl literatūrinės jų vertės būta ginčų. Tai, kad liudijimo tikslas pirmiausia buvo ne literatūrinis, o politinis, Grinkevičiūtė suvokė kaip misiją, taip pat ir tai, jog apsisprendama liudyti ji stoja į kovą su sistema, sužlugdžiusia ne tik žmonių, bet ir Lietuvos valstybės likimą, kad pasmerkia save socialiniam užribiui bei saugumo persekiojimams, kurie ir lydėjo ją nuo pat 1950 metų.

Iki šiol Grinkevičiūtė yra tarp verčiamiausių lietuvių rašytojų. Kaip ir Antano Škėmos *Baltoji drobulė*, jos atsiminimai išversti į šešias kalbas. Leidimų datos rodo, kad pasaulis tik XXI a. plačiau sužino apie lietuvių patirtas stalinines represijas.

Hum m. dr. Gintarė Bernotienė